

Lausunto

Pvm/Datum/Date Dnro/Dnr/DNo
11.9.2024 4654/00.00.01.00.00/2024

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Viite Maa- ja metsätalousministeriön 15.8.2024 päivätty lausuntopyyntö VN/9654/2024-MMM-2

LAUSUNTO LUONNOKSESTA LAIKSI ELÄINTEN HYVINVOINNISTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA JA ELÄINLÄÄKÄRINAMMATIN HARJOITTAMISESTA ANNETUN LAIN 12 §:N MUUTTAMISESTA

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt viitekohdassa mainitulla kirjeellään Ruokaviraston lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eläinten hyvinvoinnista annetun lain muuttamisesta ja eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta. Ruokavirasto on perehtynyt asiaan ja lausuu seuraavaa.

Yleisperustelut

Yleisperustelujen kohdassa 4.2.1 *Valtionaloudelliset vaikutukset* todetaan, että *valtio on aiemman eläinsuojelulain nojalla korvannut kunnaneläinlääkärin valvontatehtävää hoitaessaan aiheuttamat vahingot*. Ruokavirasto katsoo, että tällaisenaan kohta saattaa olla harhaanjohtava, sillä eläinsuojelulain (247/1996) 61 §:n mukaan myös kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavan viranhaltijan *tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä lopetusasetuksen noudattamista valvoessaan aiheuttamasta mahdollisesta vahingosta vastaa valtio*.

Muutoin valtion vahingonkorvausvelvollisuuteen liittyen Ruokavirasto pitää hieman erikoisena, että valtio ei korvaa kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavan viranhaltijan valvontatehtävien hoitamista, mutta korvaa näissä tehtävissä aiheutuneet vahingot. Siksi Ruokavirasto pitäisikin yhtenäisempänä, että valtio korvaisi myös kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavan viranhaltijan valvontatehtävien hoitamisesta aiheutuvat kulut vastaavasti kuin kunnaneläinlääkärin kulut, vaikka tästä aiheutuisikin oletettavasti kohtuullisen pieni (arviolta 240 000 euron) lisäys valtion menoihin. Tällä lisäyksellä voitaisiin kuitenkin vahvistaa eläinten hyvinvoinnin valvonnan vaikuttavuutta, kun valvontaan voitaisiin panostaa kunnissa hieman enemmän.

Määritelmät

Ruokavirasto kannattaa ehdotusta muuttaa ja tarkentaa pysyvän eläinnäyttelyn sekä luonnonvaraisen eläimen määritelmiä. Muutos on viraston näkemyksen mukaan tarpeen lain toimeenpanon selkeyttämiseksi.

Tarkastusoikeus

78 §:ssä on säädetty valvontaviranomaisen tarkastusoikeudesta. 1 momentin mukaan valvontaviranomaisella on oikeus tehdä tarkastus, jos on aihetta epäillä, että eläintä pidetään

Lausunto

Pvm/Datum/Date

11.9.2024

Dnro/Dnr/DNo

4654/00.00.01.00.00/2024

tai kohdellaan eläinten hyvinvointisäädösten vastaisesti. Momentissa todetaan lisäksi, että tarkastusta ja näytteenottoa koskevasta virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista säädetään myös valvonta-asetuksen 9—15 artiklassa.

Pykälän 2 momentissa säädetään poikkeuksista 1 momentin pääsääntöön eli niistä pitopaikoista tai toiminnoista ja tilanteista, joissa valvontaviranomaisella on oikeus tehdä tarkastus myös ilman epäilyä hyvinvointisäädösten rikkomisesta. Näitä ovat kohdissa 1-14 luetellut luvan- ja ilmoituksenvaraiset kohteet sekä mm. rajanylityspaikat, rajatarkastusasemat, teurastamot, riistan käsittelylaitokset ja eläintenpitokiellon valvominen. Momenttiin ehdotetaan nyt lisättäväksi uutena 15 kohta, jonka mukaan valvontaviranomaisella olisi oikeus tehdä tarkastus ilman epäilyä myös valvonta-asetuksen tarkoittamissa tilanteissa. Muutosta on perusteltu tarpeella selvittää oikeustilaa.

Ruokavirasto kiinnittää huomiota siihen, että lisäystä on esityksessä perusteltu hyvin supeasti. Esimerkiksi esityksen pääasiallista sisältöä kuvaavassa luvussa, samoin kuin asian taustaa kuvaavassa luvussa 1.1. muutos on mainittu pelkästään teknisluontoisena tarkennuksena. Nykytilaa ja sen arviointia koskevassa luvussa puolestaan todetaan, että valvonta-asetus edellyttää ilman epäilyä tehtävää valvontaa, joka on Suomessa toteutettu pääosin eläinlajikohtaisin otantatarkastuksin. Ja että kalanviljelylaitokset eivät kuulu otantatarkastuksiin, joten on noussut esille tarve selkeyttää valvonta-asetuksen ja eläinten hyvinvointilain keskinäistä suhdetta. Ruokavirasto katsoo, että teksti antaa tältä osin jonkin verran epätarkan kuvan valvonnan järjestämisestä. Jo nykyisellään on mahdollista laajentaa otantavalvontoja muihinkin tuotantoeläinlajeihin ja -eläintenpitoon, kuten kalanviljelylaitoksiin. Laajentaminen edellyttää Ruokaviraston määräystä, mutta uusia eläinlajeja ei ole otettu otantavalvontojen piiriin lähinnä Avien valvontaresurssien vähyydestä johtuen.

Esitetyn mukainen ilman epäilyä tehtävä tarkastusoikeus pitäisi sisällään erikseen lueteltujen pitopaikkojen ja toimintojen lisäksi myös kaikki valvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluvat pitopaikat ja toiminnot. Toisin kuin 78 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa esitetään, muutos ei laajentaisi valvontaa pelkästään otantavalvontoihin ja sitä kautta mm. viljeltyjen kalojen, kalkkunoiden ja tuotantokanien pitoon. Ruokaviraston näkemyksen mukaan tarkastuksia voisi suorittaa ilman edeltävää epäilyä myös kaikkiin muihin tuotantoeläinten pitopaikkoihin ja valvonta-asetuksen alaiseen toimintaan, riippumatta siitä onko kyseinen pitopaikka otantavalvonnassa vai ei.

Ruokavirasto korostaa, että ainakin vuodesta 1971 asti koko eläinsuojeluvalvonta ja viranomaisten tarkastusoikeus on perustunut sille eläinsuojelulaeissa säädetylle peruseriaatteelle, että vasta epäily eläinsuojelusäännösten rikkomisesta antaa valvontaviranomaiselle oikeuden suorittaa eläinten hyvinvointia ja eläinsuojelullisia olosuhteita selvittävä tarkastus. Ilman epäilyä tarkastus on erikseen säädetyksi saatu suorittaa vain luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan tai keskusviranomaisen tai Avin määräyksestä (mm. otantavalvonnat, erilliset valvontakartoitukset). Valvontaviranomaiset ovat siis voineet suorittaa tarkastuksia vain joko epäilyn perusteella tai tietyin erikseen säädetyin edellytyksin ilman epäilyä.

Lausunto

Pvm/Datum/Date

11.9.2024

Dnro/Dnr/DNo

4654/00.00.01.00.00/2024

Nyt tämä pitkään voimassa ollut peruseriaate ollaan muuttamassa voimassa olevan EU:n valvonta-asetuksen mukaiseksi. Ruokavirasto katsoo, että valvonta-asetuksen vaatimuksia tulee tuki noudattaa, eikä Ruokavirasto vastusta muutosta. Tarkastusoikeudesta tulisi kuitenkin säätää ehdotettua selkeämmin. Valvonta-asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta, jonka mukaan valvontaa on suoritettava säännöllisesti, riskiperusteisesti ja sopivalla tiheydellä. Valvonta-asetus ei siis edellytä, että valvonnan tulisi perustua epäilyyn, eikä valvonta-asetus tältä osin anna jäsenvaltioille harkintavaltaa säätää edellytyksistä tiukemmin, mikä on myös ehdotuksen perusteluissa todettu. Vaikka tämä oikeustila on ollut olemassa jo ennen nyt ehdotettua, teknisluonteiseksi kuvailtua muutosta, käytännössä muutos on periaatteellinen verrattuna aikaisempaan lainsäädäntöön ja käytännön valvontatyöhön. Tämän vuoksi muutosta tulisi kuvata esityksen pääasiallisen sisällön yhteydessä, ja myös vaikutusten arvioinnissa tulisi käydä ilmi näin suuren periaatteellisen muutoksen vaikutukset valvoviin viranomaisiin sekä valvonnan kohteisiin. Esityksen pääasiallisia vaikutuksia koskevassa luvussa ei ole lainkaan pohdittu myöskään esimerkiksi sitä, lisääntyvätkö paikallisviranomaisten tarkastusmäärät tarkastusoikeuden laajetessa ja tulisiko tällä toteutuessaan olemaan vaikutuksia valtion talouteen tai toimijoille mahdollisesti valvonnasta aiheutuviin kustannuksiin.

Ruokaviraston näkemyksen mukaan tarkastusoikeutta koskevaa säännöstä tulisi selkeyttää, jotta siitä kävisi selvästi ilmi valvonta-asetuksen mukainen pääsääntö siitä, ettei valvonnan suorittaminen edellytä epäilyä eläinten hyvinvointisäännösten rikkomisesta. Ruokavirasto katsoo, että olisi tarkoituksenmukaisinta säätää pääsäännöstä pykälän ensimmäisessä momentissa ja listata tarvittavat poikkeukset, eli mahdolliset epäilyä edellyttävät tarkastustilanteet vasta pääsäännön jälkeen. Ruokavirasto ehdottaa, että tarkastusoikeutta koskevaksi pääsäännöksi kirjattaisiin, että valvontaviranomaisella on oikeus tehdä tarkastus sen varmistamiseksi, ettei eläintä pidetä, hoideta tai kohdella eläinten hyvinvointisäännösten vastaisesti. Ilman epäilyä suoritettavan valvonta-oikeuden laajentaminen kaikkeen eläintenpitoon kotirauhan ulkopuolella eli kattavasti myös lemmikeihin olisi viraston näkemyksen mukaan pereusteltua ja tarpeen.

Perittävät maksut

Yllä esitetyn mukaisesti Ruokavirasto katsoo, että valtion tulisi korvata kunnille terveydensuojeluvalvontaa hoitavan viranhaltijan suorittaman valvonnan kulut vastaavasti kuin kunnaneläinlääkärin kulut. Hallituksen esityksen mukaan tästä aiheutuisi vuosittain noin 240 000 euron lisäkustannukset valtiolle. Tällä suhteellisen pienellä lisäkustannuksella voitaisiin kuitenkin vahvistaa eläinten hyvinvoinnin valvonnan vaikuttavuutta, kun valvontaan voitaisiin panostaa kunnissa hieman enemmän. Kuntien valvontakulut katetaan nykyisin ns. eläinlääkintähuoltomomentilta, joka on arviomäärärahmomentti. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että tältä momentilta maksettiin tänä vuonna melkein 50 milj. euroa korvauksia turkistarhaajille lintuinfluenssan takia lopetetuksi määrättyistä eläimistä.

Jos kunta perisi maksun terveydensuojeluvalvontaa hoitavan viranhaltijan suorittamasta valvonnasta, se ei mahdollisesti riittävästi kannustaisi kuntia lisäämään valvontaresursseja. Kaikki terveydensuojeluvalvontaa hoitavan viranhaltijan eläinten hyvinvoinnin valvontatyö ei olisi

Lausunto

Pvm/Datum/Date

11.9.2024

Dnro/Dnr/DNo

4654/00.00.01.00.00/2024

kuitenkaan maksullista. Lisäksi kunnaneläinlääkärin parityöskentely terveydensuojeluvalvontaa hoitavan viranhaltijan kanssa voisi hankaloitua, kun samasta valvontakäynnistä aiheutuisi sekä valtion että kunnan maksu.

Laki eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Ruokavirasto kiinnittää huomiota siihen, että kohdassa 6.2 *Laki eläinlääkäriammattin harjoittamisesta* voimaantulo on määritelty muualla ehdotuksessa määritellystä poikkeavasti. Voimaantulosäännösten esittämistavan yhtenäisyys on syytä varmistaa.

Osastonjohtaja

Terhi Laaksonen

Yksikönjohtaja

Jaana Mikkola

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Tämä asiakirja on laadittu ja allekirjoitettu sähköisesti.
Dokumentet har satts upp och undertecknats elektroniskt.
This document has been digitally prepared and signed.

Ruokavirasto

PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket

PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority

P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7